

Ooit was Hongarije een beroemd paardenland en dat imago heeft het nog altijd. Om de hedendaagse Hongaarse paardenfokkerij te kunnen duiden, moet een historisch uitstapje worden gemaakt naar de voormalige Donaumonarchie. Deze Donaumonarchie bestond uit Oostenrijk, Hongarije, Tsjechië, Slowakije, Slovenië, het westelijke deel van Roemenië, Zuid-Polen en Galicië, en bezat bekende paardenfokkerijgebieden. Vóór de Eerste Wereldoorlog bezat de dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarije (1867-1918) van alle Europese landen zelfs de meeste paarden.

Paardenfokkerij in Hongarije

Oostenrijk

Oostenrijk speelde destijds een belangrijke rol in de paardenfokkerij. Keizer Jozef II grondvestte de nog altijd bestaande stoeterijen van Piber, Mezöhegyes, Bábolna en Raait. Deze staatsstoeterijen waren zuiver militair georganiseerd. Uitzondering hierop waren de hofstoeterijen zoals Kladrub en Lipizza.

De invloed van de in 1792 in Boekovina opgerichte stoeterij Radautz is van grote betekenis. De daar gefokte Arabische volbloedpaarden hebben grote invloed gehad op de warmbloedpaardenfokkerij in heel Europa. Oorspronkelijke Oostenrijkse paardenrassen zijn de koudbloed Noriker en de in heel Europa bekende Haflinger. De naam van de Spaanse Rijschool in Wenen en Piber is verbonden aan het Lippizaner ras. De Spaanse Rijschool, opgericht in 1572, dankt haar naam aan het gegeven dat hier uitsluitend paarden van Spaanse origine worden gebruikt. Vanaf 1850 stap men over op de paarden uit Lipica, Lippizaners. De fokkerij Piber is opgericht in 1798 en vanaf

1857 is de fokkerij van Lippizanerpaarden, de enige staatsstoeterij in Oostenrijk die nu nog paarden fokt voor de Spaanse Rijschool.

Slovenië

In Slovenië vindt het Lippizanerpaard zijn oorsprong. Op de schrale kalkbodembodem van het dorpje Lipica ten noorden van Triëst, richtte de Oostenrijkse aartshertog Karel in 1580 een stoeterij op. Hier ontstonden zes lijnen van de huidige bestaande acht lijnen, Pluto, Conversano, Neapolitano, Favory, Maestoso en Siglavy. Later zijn vanuit Hongarije nog twee lijnen ontstaan: Incitato en Tulipan.

Tsjechië

Hoofdstoeterij Kladrub is opgericht in 1597, behoort tot de oudste stoeterijen van Europa en is nog altijd in bedrijf. Doel was om representatieve koetspaarden voor het keizerlijke hof in Wenen te fokken. Kladrubers, dat zijn grote schimmelpaarden, bestaan in twee soorten: Generale en Generalissimus. Ook is er een zwarte versie bekend: Sacramoso, gefokt op de stoeterij in Slatinany.

Slowakije

In 1921 is staatsstoeterij Topolcianky opgericht om dekhengsten beschikbaar te kunnen stellen voor de landelijke fokkerij. In Slowakije, dat tot 1918 bij Hongarije hoorde, worden alle warmbloedrassen van Midden-Europa gefokt.

Hongarije

Het eerste geschrift over paarden van het Hongaarse steppenvolk is afkomstig van de Romeinse historicus Tacitus. De Magyaren waren toen nog gevestigd aan de grens van Europa. De eerste stoeterij in Hongarije werd opgericht gedurende die periode.

‘Mechanisatie van de landbouw heeft de vraag naar paarden sterk veranderd’

Na de slag bij Mohács tegen de Turken, kwam er veel oosters bloed in de Hongaarse paardenfokkerij. Vanaf de 19e eeuw werden ook Engelse volbloedpaarden ingevoerd en gebruikt in de fokkerij. Tot en met 1867 stonden de drie Hongaarse staatsstoeterijen Mezöhegyes, Bábolna en Kisbér onder het gezag van de Habsburgers. Net als voorheen voorzagen zij het leger van paarden en de

Hongaarse landelijke fokkerij van dekhengsten. De oudste stoeterij is Mezöhegyesen (1785) die drie paardenrassen heeft voortgebracht, waaronder het Nonius-ras. Dit ras wordt nu ook nog gefokt in Bulgarije, Roemenië, Servië en Slowakije. Het tweede tot de verbeelding sprekende ras is de Gidran. Een ras dat bekend staat om zijn vosse kleur.

Het derde ras dat ontstaan is, is de Furioso-North Star. Beide stamvaders waren Engelse volbloedhengsten. Vanaf 1960 werd de functie van de paarden anders, Mezöhegyes speelde goed op deze trend in door de aandacht te verleggen naar het fokken van

sportpaarden. Het Hongaarse sportpaard dat daarop ontstond, was een combinatie van bovengenoemde drie rassen met Holsteiner hengsten.

In 1789 is er een filiaal van Mezöhegyes opgericht in het westen van het land, Bábolna. Hier is de systematische fokkerij begonnen in het jaar 1816 met Arabisch bloed. In het jaren 1830 zijn Syrische

hengsten geïmporteerd, een van hen was de hengst Shagya waarvan ook de naam van het ras Shagya-araber afstamt. Na de Tweede Wereldoorlog veranderde de situatie.

Tot en met het einde van de oorlog was het beheer van de fokkerij in militaire handen. Nadien werd, onder communistisch bewind, de paardenfokkerij ondergebracht bij het ministerie van Landbouw. De opgerichte staatsbedrijven en coöperaties waren de bronnen van dekhengsten voor de landelijke fokkerij. Hengsten werden net als vroeger opgekocht door de staat en verdeeld tussen fokkerijen en hengststations. Om de grote aantallen dekhengsten te kunnen beheren, is tot 1961 het oude hengstendepotsysteem in standgehouden.

De mechanisatie van landbouw heeft de vraag naar paarden ook sterk veranderd en dit betekende een daling van het aantal paarden. Een trend die zich vandaag de dag nog voortzet. De politieke omwenteling in 1989 heeft de privatisering van de Hongaarse paardenfokkerij mogelijk gemaakt. Die privatisering ging gepaard met nieuw opgerichte stamboekverenigingen.

Betrekkingen met Nederland

In de jaren zestig werden de eerste handelscontacten gelegd tussen de Nederlandse en Hongaarse paardenfokkerij. Paardenhandelaar Hendricus Bouwman uit Nijkerk heeft indertijd veel paarden uit Hongarije naar Nederland gehaald. Met behulp van zijn zoon Jan Bouwman zijn de eerste fokkerscontacten gelegd tussen het nieuwe bestuur van het Hongaarse Sportpaarden Stamboek en KWPN. Vervolgens hebben andere stamboeken ook hun weg gevonden in Nederland. Van de kant van KWPN waren Hans Kingmans en Gerd van der Veen naar Hongarije gereisd, om te kijken hoe de Nederlandse fokkerij kon bijdragen om de Hongaarse sportpaarden te verbeteren.

Uit dit bezoek bleek dat de in Hongarije voor de fokkerij gebruikte merries heel dicht bij het rijpaardtype staan die in combinatie met prestatiebloed uit het KWPN-fokkerij in betrekkelijk korte tijd succes zou kunnen opleveren. Zo gezegd, zo gedaan. In de beginjaren is met behulp van KWPN een klein aantal hengsten geëxporteerd naar Hongarije. Uiteindelijk zijn er zo'n kleine dertig hengsten (waarvan een deel gepacht) in Hongarije terechtgekomen.

Enkele voor de Hongaarse fokkerij belangrijke hengsten waren:

- Gringo 1988 bruin Ramiro x Amor x Waldo
- Goliath 1988 bruin Boston x Rigoletto x Courville xx
- Justboy 1991 zwartbruin Voltaire x Wisconsin x Cadmus
- Koppany (Kafka) 1992 bruin Burggraaf x Sultan x Farn
- Ginus 1988 bruin Renville x Heidelberg x Helmar
- Faldo 1987 bruin Purioso x Nimmerdor x Joost

Momenteel staat Hamlet, de vader van Hickstead, bekend als het beste springpaard ter wereld, in al de eerder genoemde stoeterij Mezöhegyes met hoge verwachtingen. De laatste tijd zijn de contacten tussen de Hongaarse en Nederlandse fokkerij veel commerciëler geworden. Diensten van KWPN hengsten worden in Hongarije aangeboden, onder andere door gebruik van diepvries-sperma.

De populaire dekhengst Hamlet.

En enkele toonaangevende Hongaarse stoeterijen sturen regelmatig merries naar Nederland om die te laten dekken door tophengsten.

Het gebruik van Nederlandse genetica heeft in de afgelopen twintig jaar veel resultaten opgeleverd. De gebruikte KWPN-hengsten staan boven aan de hengstenlijst. In 2010 was het beste springpaard van Hongarije Sissi 1999 vos merrie Calvados x

Deva xx x Magnat I gefokt door stoeterij Sárpuszta: een goed voorbeeld van samenwerking tussen de Hongaarse en Nederlandse paardenfokkerij

László Iványi & D.H. Dumon, Landbouwfakultet Boedapest

Meer informatie: laszlo.ivanyi@minbuza.nl

1. Achal-Teke Stamboek
2. Furioso-North Star Stamboek
3. Kisberer en Gidran Stamboek
4. Hongaars-Engels Volbloed Stamboek
5. Hongaarse Koudbloed Stamboek
6. Lippizaner Stamboek
7. Sportpaarden Stamboek
8. Stamboek voor Arabische paarden
9. Noniusz Stamboek
10. Verenigde Pony Stamboeken
11. Draver Stamboek
12. Quarter Horse Stamboek

www.furiosonortstar.hu
 www.kisberigidran.hu
 www.angolteliver.extra.hu
 www.mllsz.hu/hidegveru
 www.lipicailo.hu
 www.ms.lt.hu
 www.arablo.hu
 www.noniusz.hu
 www.mllsz.hu/poni
 www.ugeto.com
 www.hgha.hu